



सामान्य अध्ययन - 3

अभ्यासक्रम

ज्ञानेश्वर जाधव सर
(JRF, NET Political Science)





अभ्यासक्रम

तंत्रज्ञान, आर्थिक विकास, जैवविविधता, पर्यावरण, सुरक्षा व आपत्ती व्यवस्थापन महाराष्ट्राच्या काही भारांशासह



सामान्य अध्ययन - 3

आर्थिक विकास

- भारतीय अर्थव्यवस्था, अर्थसंकल्प, नियोजन, वाढ विकास, रोजगार
- पीक व सिंचन पद्धती, जमीन सुधारणा, शेतकी अनुदान, MSP, यांत्रिकीकरण
- उदारीकरण, पायाभूत सुविधा, गुंतवणूक प्रतिमाने

पर्यावरण & आपत्ती व्यवस्थापन

- संवर्धन, पर्यावरणीय प्रदूषण आणि अवनती, पर्यावरणीय आघात निर्धारण.
- आपत्ती व आपत्ती व्यवस्थापन, आपत्ती जोखीम लवचिकपणा, लवचिक समाज.

अंतर्गत सुरक्षा

- विकास आणि उग्रवाद, अंतर्गत सुरक्षेच्या समोरील आव्हाने
- सायबर सुरक्षा, आर्थिक गैरव्यवहार, समाज माध्यमे
- सुरक्षा दल, सीमाक्षेत्र व्यवस्थापन

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

- विज्ञान आणि तंत्रज्ञानातील घडामोडी
- भारतीयांची कामगिरी, तंत्रज्ञानाचे स्वदेशीकरण
- माहिती तंत्रज्ञान, अवकाश, संगणक, रोबोटिक्स, नॅनो तंत्रज्ञान, जैवतंत्रज्ञान, बौद्धिक मालमत्ता हक्क



आर्थिक विकास

- भारतीय अर्थव्यवस्था आणि नियोजनशी संबंधित मुद्दे, साधनसंपत्तीचे एकत्रीकरण, वाढ, विकास व रोजगार.
- देशाच्या विविध भागातील मुख्य पिके व पीक पद्धती, विविध प्रकारचे सिंचन व सिंचन पद्धती, साठवण, शेती उत्पादनांची वाहतूक व विपणन, मर्यादा व संबंधित अडचणी, शेतकऱ्यांच्या सहाय्यासाठी ई-तंत्रज्ञान.





आर्थिक विकास



- प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष शेती अनुदान आणि किमान आधारभूत किमतींशी संबंधित मुद्दे, सार्वजनिक वितरण प्रणाली - उद्दिष्ट्ये, कार्यप्रणाली, मर्यादा, सुधारणा; शिलकी साठा व अन्नसुरक्षाची समस्या, तंत्रज्ञान मोहीम, पशुपालनाचे अर्थशास्त्र.
- भारतातील अन्न प्रक्रिया आणि संबंधित उद्योग- व्याप्ती आणि महत्त्व, स्थान, प्रतिवाह व अनुवाह आवश्यकता, पुरवठा साखळी व्यवस्थापन.
- भारतातील जमीन सुधारणा.



आर्थिक विकास

- अर्थव्यवस्थेवर उदारीकरणाचे परिणाम, औद्योगिक धोरणातील बदल आणि औद्योगिक विकासावर त्यांचे परिणाम.
- पायाभूत सुविधा: ऊर्जा, बंदरे, रस्ते, विमानतळ, रेल्वे इत्यादी.
- गुंतवणूक प्रतिमाने.
- सर्वसमावेशक वाढ व त्यातून उद्भवणाऱ्या समस्या.
- सरकारी अर्थसंकल्प.





विज्ञान व तंत्रज्ञान



- विज्ञान व तंत्रज्ञान - घडामोडी व त्यांचे उपयोजन आणि दैनंदिन जीवनातील परिणाम.
- विज्ञान व तंत्रज्ञानातील भारतीयांची कामगिरी; तंत्रज्ञानाचे स्वदेशीकरण आणि नवीन तंत्रज्ञान विकसित करणे.
- माहिती तंत्रज्ञान, अवकाश, संगणक, रोबोटिक्स, सूक्ष्म तंत्रज्ञान, जैवतंत्रज्ञान या क्षेत्रांमधील जागरूकता आणि बौद्धिक मालमत्ता हक्कांशी संबंधित समस्या.





पर्यावरण & आपत्ती व्यवस्थापन



- संवर्धन, पर्यावरणीय प्रदूषण आणि
अवनती, पर्यावरणीय आघात निर्धारण.
- आपत्ती व आपत्ती व्यवस्थापन, आपत्ती
जोखीम लवचिकपणा, लवचिक समाज.





अंतर्गत सुरक्षा



- विकास आणि उग्रवादाचा प्रसार यांच्यामधील दुवे.
- अंतर्गत सुरक्षेसाठी आव्हाने निर्माण करण्यात बाह्य राज्य व गैरराज्य घटकांची भूमिका.
- सुरक्षा आव्हाने आणि सीमाक्षेत्रातील त्यांचे व्यवस्थापन, दहशतवादाबरोबर संघटित गुन्हेगारीचा संबंध.
- विविध सुरक्षा दले आणि अभिकरणे व त्यांचे जनादेश.





अंतर्गत सुरक्षा



- संप्रेषण जाळ्यामार्फत अंतर्गत सुरक्षेसाठी आव्हाने, अंतर्गत सुरक्षा आव्हानांमध्ये प्रसार माध्यमे व सामाजिक नेटवर्किंग साईट्सची भूमिका, सायबर सुरक्षेच्या मूलभूत बाबी, आर्थिक गैरव्यवहार व त्यावरील प्रतिबंध.





धन्यवाद

